Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. gegužės 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Orhuso konvencija – Direktyva 2011/92/ES – Tam tikrų projektų poveikio aplinkai vertinimas – Visuomenės dalyvavimas priimant sprendimus – Per leidimo išdavimo projektui procedūrą padaryti pažeidimai – Teisė kreiptis į teismą – Nacionalinėje teisėje numatyti apribojimai – Direktyva 2000/60/EB – Europos Sąjungos vandens politika – Požeminio vandens telkinio būklės prastėjimas – Vertinimo tvarka – Privačių asmenų teisė reikalauti imtis priemonių siekiant užkirsti kelią taršai – Teisė paduoti skundą nacionaliniams teismams“

Byloje C-535/18

dėl 2018 m. balandžio 25 d. *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. rugpjūčio 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

IL,

JK,

KJ,

LI,

NG,

MH,

OF,

PE,

RC ir SB, kaip QD įpėdiniai,

TA,

UZ,

VY,

WX

prieš

* Proceso kalba: vokiečių.

Land Nordrhein-Westfalen

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot (pranešėjas), Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai M. Safjan, L. Bay Larsen ir C. Toader,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė M. Krausenböck, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. rugsėjo 19 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– IL, JK, KJ, LI, NG, MH, OF, PE, RC ir SB, TA, UZ, VY, WX, atstovaujamų *Rechtsanwälte* R. Nebelsieck, J. Mittelstein ir K. Fock,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Europos Komisijos, atstovaujamos E. Manhaeve ir M. Noll-Ehlers,

susipažinęs su 2019 m. lapkričio 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012, p. 1) 6 straipsnio ir 11 straipsnio 1 dalies b punkto ir 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 5 t., p. 275), 4 straipsnio 1 dalies a punkto i–iii papunkčių ir b punkto i papunkčio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant kelių privačių asmenų (toliau – pareiškėjai pagrindinėje byloje) ir *Land Nordrhein-Westfalen* (Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė, Vokietija) ginčą dėl 2016 m. rugsėjo 27 d. *Bezirksregierung Detmold* (Detmoldo apskrities administracija, Vokietija) institucijų sprendimo, kuriuo patvirtintas maždaug 3,7 km ilgio automagistralės atkarpos tiesimo planas.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

3 Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašytos 1998 m. birželio 25 d. Orhuse ir Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, 2005, p. 1; toliau – Orhuso konvencija), 9 straipsnio 3 dalyje nurodyta:

„<…> kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus, jeigu tokie yra, galėtų administracine arba teismo tvarka kreiptis dėl privačių asmenų arba valstybės institucijų, pažeidžiančių nacionalinių įstatymų nuostatas, susijusias su aplinkosauga, veiksmų arba neveikimo užginčijimo.“

Sąjungos teisė

Direktyva 2011/92

4 Direktyvos 2011/92 7 ir 19–21 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(7) sutikimas [leidimas] dėl valstybės ir privačių projektų planuojamos veiklos, galinčios turėti žymų poveikį aplinkai, turėtų būti duodamas tik atlikus tokių projektų galimo reikšmingo poveikio aplinkai vertinimą. Toks vertinimas turėtų būti atliktas remiantis atitinkama informacija, kurią pateikia projekto užsakovas ir kurią gali papildyti valdžios institucijos bei visuomenė, galinti būti suinteresuota minimu projektu;

<…>

(19) Vienas iš Orhuso konvencijos tikslų – siekimas užtikrinti visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais teises, kad būtų geriau saugoma teisė gyventi aplinkoje, tinkamoje žmonių sveikatai ir gerovei.

(20) Orhuso konvencijos 6 straipsnis nustato visuomenės dalyvavimą priimant sprendimus dėl konkrečių veiklos rūšių, išvardytų prie jos pridedamame I priede, ir ten neišvardytų veiklos rūšių, kurios gali turėti didelį poveikį aplinkai;

(21) Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 ir 4 dalys nustato galimybę imtis veiksmų teismo ar kita tvarka siekiant užginčyti sprendimų, veikimo ar neveikimo materialinį ar procesinį teisėtumą atsižvelgiant į tos Konvencijos 6 straipsnio nuostatas dėl visuomenės dalyvavimo.“

5 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Ši direktyva taikoma valstybės ir privačių projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimui.

2. Šioje direktyvoje vartojamų sąvokų apibrėžtys:

a) projektas:

– statybos darbai bei kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas,

– kitokie įsikišimai į natūralią aplinką ir gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą;

b) užsakovas – pareiškėjas, prašantis leidimo vykdyti privatų projektą, arba valstybės institucija, kuri projektą inicijuoja;

c) sutikimas [leidimas] dėl planuojamos veiklos – kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą;

d) visuomenė – vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų ir pagal nacionalinės teisės aktus ar praktiką jų asociacijos, organizacijos ar grupės;

e) suinteresuota visuomenė – visuomenė, kuriai turėjo ar gali turėti poveikio 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta sprendimų aplinkos klausimais priėmimo tvarka arba kuri yra suinteresuota ta tvarka. Šioje apibrėžtyje [pagal šią apibrėžtį] nevyriausybinės organizacijos, skatinančios aplinkos apsaugą ir atitinkančios reikalavimus pagal nacionalinę teisę, yra laikomos suinteresuotomis;

f) kompetentinga institucija ar institucijos – institucija ar institucijos, kurias valstybės narės paskiria atsakingomis už šios direktyvos numatytų pareigų vykdymą.“

6 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„Vertinant poveikį aplinkai pagal 4–12 straipsnius ir kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto poveikis šiems veiksniams:

a) žmonėms, gyvūnijai ir augmenijai;

b) dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui;

c) materialinėms vertybės ir kultūros paveldui;

d) a, b ir c punktuose nurodytų veiksnių sąveikai.“

7 Tos pačios direktyvos 5 straipsnyje nurodyta:

„1. Jei, remiantis 4 straipsniu, projektai vertinami pagal šį straipsnį ir 6–10 straipsnius, valstybės narės privalo priimti reikalingas priemones, užtikrinančias, kad užsakovas atitinkama forma pateiktų IV priede nurodytą informaciją, kai:

a) valstybės narės mano, kad tokia informacija yra reikalinga tam [tikram] sutikimo [leidimo] planuojamai veiklai tvarkos etapui bei konkrečiam projektui [konkretaus projekto] ar projekto rūšies charakteristikoms arba aplinkos savybėms, kurios gali būti paveiktos;

b) valstybės narės mano, kad galima pagrįstai reikalauti, jog užsakovas surinktų šią informaciją, atsižvelgdamas, be kita ko, į naujausias žinias ir vertinimo metodus.

2. Valstybės narės imasi reikalingų priemonių, užtikrinančių, kad užsakovo pageidavimu, dar prieš užsakovui pateikiant paraišką dėl sutikimo [leidimo] planuojamai veiklai, kompetentinga institucija pareiškia savo nuomonę dėl informacijos, kurią užsakovas privalo pateikti pagal 1 dalį. Kompetentinga institucija pagal 6 straipsnio 1 dalį, prieš pateikdama savo nuomonę, pasitaria su užsakovu ir atitinkamomis institucijomis. Aplinkybės, jog kompetentinga institucija pagal šią dalį pareiškė savo nuomonę, nevaržo jos dėl to reikalauti iš užsakovo kitos reikalingos informacijos.

Valstybės narės gali reikalauti, kad kompetentinga institucija pareikštų savo nuomonę nepaisydama, ar užsakovas to pageidauja.

3. Informaciją, kurią pagal 1 dalį turi pateikti užsakovas, sudaro bent šie duomenys:

a) projekto aprašymą, apibūdinant vietą, projektavimą ir projekto dydį;

b) numatytų priemonių, skirtų išvengti, sušvelninti ar atitaisyti reikšmingo neigiamo poveikio pasekmes, aprašymą;

c) duomenis, reikalingus galimiems pagrindiniams projekto poveikiams aplinkai nustatyti ir įvertinti;

d) pagrindinių užsakovo išnagrinėtų alternatyvų aprašymą, taip pat argumentuotą [pagrindinių] jo pasirinkimo priežasčių paaiškinimą, atsižvelgiant į poveikį aplinkai;

e) netechninio pobūdžio santrauką, apibendrinančią a–d punktuose nurodytą informaciją.

4. Jei reikalinga, valstybės narės užtikrina, kad institucijos, disponuojančios atitinkama informacija, nurodyta 3 straipsnyje, suteiks užsakovui galimybę ja pasinaudoti.“

8 Direktyvos 2011/92 6 straipsnis suformuluotas taip:

„<…>

2. Atliekant 2 straipsnio 2 dalyje nurodytas sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūras, visuomenė arba viešais skelbimais, arba kitomis atitinkamomis priemonėmis, pavyzdžiui, elektroninėmis visuomenės informavimo priemonėmis, jei jos prieinamos, iš anksto ir vėliausiai tada, kai tik informacija gali būti pagrįstai teikiama, yra informuojama apie:

a) prašymą dėl leidimo vykdyti planuojamą veiklą;

b) tai, kad projektui taikoma poveikio aplinkai vertinimo procedūra ir atitinkamais atvejais apie tai, kad taikomas 7 straipsnis;

c) duomenis apie institucijas, atsakingas už sprendimo priėmimą, tas, iš kurių gali būti gaunama atitinkama informacija, tas, kurioms gali būti teikiamos pastabos ar klausimai, ir pastabų ar klausimų pateikimo tvarkaraščio duomenis;

d) galimų sprendimų pobūdį arba, jei jau toks yra, sprendimo projektą;

e) apie pagal 5 straipsnį surinktos informacijos prieinamumą;

f) atitinkamos informacijos gavimo laiką, vietą ir būdą;

g) duomenis apie visuomenės dalyvavimo priemones, parengtas pagal šio straipsnio 5 dalį.

3. Valstybės narės užtikrina, kad tinkamais terminais suinteresuota visuomenė galėtų susipažinti su:

a) pagal 5 straipsnį surinkta informacija;

b) pagal nacionalinės teisės aktus – svarbiausiomis ataskaitomis ir pasiūlymais, pateiktais kompetentingai institucijai ar institucijoms tuo metu, kai suinteresuota visuomenė yra informuota pagal šio straipsnio 2 dalį;

c) pagal 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką [ir kuria panaikinama Tarybos direktyva 90/313/EEB (OL L 41, 2003, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t.,

p. 375)] – šio straipsnio 2 dalyje nenurodyta informacija, kuri yra svarbi priimant sprendimą pagal šios direktyvos 8 straipsnį ir kuri tampa prieinama po to, kai suinteresuota visuomenė buvo informuota pagal šio straipsnio 2 dalį.

4. Suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą.

5. Išsamias visuomenės informavimo (pavyzdžiui, informavimą skelbimais tam tikru spinduliu ar skelbimais vietiniuose laikraščiuose) ir konsultavimosi su suinteresuota visuomene (pavyzdžiui, rašytiniais teikimais ar visuomenės apklausos būdu) priemones nustato valstybės narės.

6. Kad būtų pakankamai laiko visuomenei informuoti, o suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimą aplinkos klausimais pagal šį straipsnį, turi būti numatyti tinkami įvairių etapų terminai.“

9 Šios direktyvos 11 straipsnio 1–3 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai:

a) turintys pakankamą interesą, arba alternatyviai;

b) pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei valstybės narės administracinio proceso teisė reikalauja to kaip išankstinės sąlygos,

turėtų teisę į peržiūrėjimą teisme ar kitoje įstatymo nustatytoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, kad užginčytų sprendimų, veikimo ar neveikimo, kuriems pagal šią direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

2. Valstybės narės nustato, kuriame etape sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti ginčijami.

3. Kas yra pakankamas interesas ir teisės pažeidimas, nustato valstybės narės, deramai siekdamos suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. Tuo tikslu kiekvienos nevyriausybinės organizacijos, atitinkančios 1 straipsnio 2 dalyje nurodytus reikalavimus, interesas yra laikomas pakankamu šio straipsnio 1 dalies a punkto prasme. Tokia organizacija taip pat laikoma turinti teises, kurios gali būti pažeistos, šio straipsnio 1 dalies b punkto prasme.“

10 Minėtos direktyvos IV priedo „5 straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija“ 4 punkte numatyta:

„Galimo reikšmingo planuojamo projekto poveikio aplinkai aprašymas. Poveikį gali sukelti:

a) projekto buvimas;

b) gamtinių išteklių naudojimas;

c) taršalų emisijos, trukdžių susidarymas ir atliekų šalinimas.“

11 Šio 4 punkto išnašoje nurodyta, kad „[t]urėtų būti aprašytas tiesioginis poveikis, taip pat bet koks netiesioginis, antrinis, kompleksinis, trumpalaikis, vidutinio laikotarpio, ilgalaikis, negrįžtamas, grįžtamas, teigiamas ir neigiamas projekto daromas poveikis“.

Direktyva 2006/118/EB

12 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo (OL L 372, 2006, p. 19) 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Vertindamos požeminio vandens telkinio ar požeminio vandens telkinių grupės cheminę būklę pagal Direktyvos [2000/60] V priedo 2.3 skirsnį [punktą], valstybės narės naudoja šiuos kriterijus:

a) I priede nurodytus požeminio vandens kokybės standartus;

b) ribines vertes, kurias II priedo A dalyje nustatyta tvarka turi nustatyti valstybės narės teršalams, teršalų grupėms ir taršos rodikliams, kurie valstybės narės teritorijoje buvo įvertinti kaip padedantys požeminio vandens telkinį ar požeminio vandens telkinių grupę priskirti rizikos grupei, atsižvelgiant bent į II priedo B dalyje pateiktą sąrašą.

Požeminio vandens ribinės vertės, taikomos nustatant gerą cheminę būklę, grindžiamos požeminio vandens telkinio apsauga pagal II priedo A dalies 1, 2 ir 3 punktus, visų pirma atkreipiant dėmesį į jo poveikį susijusiems paviršiniams vandenims ir tiesiogiai nuo jo priklausomoms sausumos ekosistemoms bei šlapžemėms ir sąveiką su jais, ir jose *inter alia* atsižvelgiama į žmogaus toksikologines ir ekotoksikologines žinias.“

13 Šios direktyvos 4 straipsnyje nurodyta:

„1. Požeminio vandens telkinio cheminę būklę valstybės narės vertina pagal 2 dalyje apibūdintą procedūrą. Vykdydamos šią procedūrą valstybės narės tam tikrais atvejais gali požeminio vandens telkinius sujungti į grupę pagal Direktyvos [2000/60] V priedą.

2. Požeminio vandens telkinys ar požeminio vandens telkinių grupė yra laikoma geros cheminės būklės tuomet, kai:

a) atitinkamas monitoringas įrodo, jog sąlygos, išdėstytos Direktyvos [2000/60] V priedo 2.3.2 lentelėje, yra tenkinamos; arba

b) I priede išvardytų požeminio vandens kokybės standartų vertės ir pagal 3 straipsnį bei II priedą nustatytos atitinkamos ribinės vertės neviršijamos nei vienoje to požeminio vandens telkinio ar požeminio vandens telkinių grupės monitoringo taške; arba

c) požeminio vandens kokybės standarto vertė ar ribinė vertė viršijama viename ar keliuose monitoringo taškuose, bet atitinkamas tyrimas pagal III priedą patvirtina, kad:
   i) remiantis III priedo 3 punkte nurodytu įvertinimu laikoma, kad požeminio vandens kokybės standartus ar ribines vertes viršijanti teršalų koncentracija nekelia didelio pavojaus aplinkai, tam tikrais atvejais atsižvelgiant į poveikį patiriančio požeminio vandens telkinio dydį;
   ii) pagal šios direktyvos III priedo 4 punktą laikomasi kitų Direktyvos [2000/60] V priedo 2.3.2 lentelėje nustatytų geros požeminio vandens cheminės būklės sąlygų;
   iii) požeminio vandens telkinių, nurodytų pagal Direktyvos [2000/60] 7 straipsnio 1 dalį, atveju, remiantis šios direktyvos III priedo 4 punktu, laikomasi Direktyvos [2000/60] 7 straipsnio 3 dalies reikalavimų;
   iv) tarša labai nesumažino galimybės požeminio vandens telkinį ar kurį nors telkinių grupės telkinį panaudoti žmonių reikmėms.

3. Pasirinktos požeminio vandens monitoringo vietos turi atitikti Direktyvos [2000/60] V priedo 2.4 punkto reikalavimus, ir turi būti suprojektuotos taip, kad per jas būtų galima nuosekliai ir išsamiai apžvelgti požeminio vandens cheminę būklę ir kad jos pateiktų reprezentatyvius monitoringo duomenis.

4. Valstybės narės požeminio vandens cheminės būklės įvertinimo santrauką skelbia upės baseino valdymo planuose pagal Direktyvos [2000/60] 13 straipsnį.

Šioje upės baseino rajono ar tarptautinės upės baseino rajono dalies, esančios valstybės narės teritorijoje, lygmeniu parengtoje santraukoje taip pat pateikiamas paaiškinimas, kaip galutiniame įvertinime buvo atsižvelgta į atskiruose monitoringo taškuose viršytus požeminio vandens kokybės standartus ar ribines vertes.

5. Jeigu pagal 2 dalies c punktą požeminio vandens telkinys yra priskiriamas geros cheminės būklės telkiniams, valstybės narės imasi priemonių pagal Direktyvos [2000/60] 11 straipsnį, kurios gali būti būtinos siekiant apsaugoti vandens ekosistemas, sausumos ekosistemas ir užtikrinti požeminio vandens naudojimą žmonių reikmėms, susijusius su ta požeminio vandens telkinio dalimi, kurios monitoringo taške ar taškuose buvo viršyta požeminio vandens kokybės standarto vertė ar ribinė vertė.“

Direktyva 2000/60

14 Direktyvos 2000/60 23–26 ir 37 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(23) Reikia bendrų principų, kuriais remiantis būtų galima koordinuoti valstybių narių pastangas gerinti Bendrijos vandenų kokybės ir kiekybės apsaugą, skatinti subalansuotą vandens naudojimą, <…>, apsaugoti vandenų ekosistemas ir nuo jų tiesiogiai priklausomas sausumos ekosistemas bei šlapžemes ir garantuoti bei plėtoti Bendrijos vandenų naudojimo potencijas.

(24) Gera vandens kokybė padės užtikrinti geriamojo vandens tiekimą gyventojams.

(25) Turi būti nustatyti bendri vandens kokybės ir atitinkamais aplinkos apsaugos požiūriu atvejais – kiekybės būklės apibrėžimai. Turėtų būti nustatyti aplinkos apsaugos uždaviniai, kurie užtikrintų gerą paviršinio ir požeminio vandens būklę visoje Bendrijoje ir Bendrijos lygiu neleistų vandens būklei toliau prastėti.

(26) Valstybės narės turėtų siekti bent geros vandens būklės, apibrėždamos ir įgyvendindamos būtinas integruotoje priemonių programoje numatytas priemones ir atsižvelgdamos į esamus Bendrijos reikalavimus. Ten, kur vandens būklė gera, ji turėtų būti išsaugota. Be geros būklės reikalavimų, taikomų požeminiam vandeniui, dar turi būti nustatyta ir sustabdyta bet kuri reikšmingesnė ir ilgesnį laiką išliekanti kurio nors teršalo koncentracijos didėjimo tendencija.

<…>

(37) Valstybės narės turėtų nustatyti vandens telkinius, iš kurių imamas geriamasis vanduo, ir užtikrinti, kad būtų laikomasi 1980 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 80/778/EEB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės [(OL L 229, 1980, p. 11)].“

15 Šios direktyvos 1 straipsnyje jos tikslas apibrėžtas taip:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti vidaus paviršinių vandenų, tarpinių vandenų, pakrančių vandenų ir požeminio vandens apsaugos sistemą, kuri:

a) neleistų toliau prastėti vandenų ekosistemų, taip pat sausumos ekosistemų (atsižvelgiant į jų vandens poreikius) bei šlapžemių, tiesiogiai priklausomų nuo vandenų ekosistemų, būklei, ją apsaugotų ir pagerintų;

b) skatintų subalansuotą vandens vartojimą, remiantis ilgalaike turimų vandens išteklių apsauga;

<…>

d) užtikrintų laipsnišką požeminio vandens taršos mažinimą ir užkirstų kelią jo tolesniam teršimui;

<…>

ir taip padėtų:

– tiekti pakankamą geros kokybės paviršinio ir požeminio vandens kiekį, kurio reikia tausojančioms, subalansuotoms ir pagrįstoms vandens vartojimo reikmėms,

– smarkiai sumažinti požeminio vandens taršą,

– <…>“

16 Minėtos direktyvos 2 straipsnio 2, 12, 19, 20, 25, 28, 31 ir 33 punktuose pateiktos tokios apibrėžtys:

„2) „Požeminis vanduo“ – tai visoks vanduo, kuris yra žemiau žemės paviršiaus drėgnoje zonoje ir tiesiogiai liečiasi su žemės paviršiumi ar podirviu.

<…>

12) „Požeminio vandens telkinys“ – tai kiekybės rodikliais apibrėžtas požeminio vandens kiekis, esantis vandeningajame sluoksnyje ar keliuose sluoksniuose.

<…>

19) „Požeminio vandens būklė“ – tai bendras požeminio vandens telkinio būklės apibūdinimas, kurį lemia arba jo kiekybinė, arba cheminė būklė, nelygu, kuri iš jų blogesnė.

20) „Gera požeminio vandens būklė“ – tai požeminio vandens telkinio būklė, kai jo kiekybinė ir cheminė būklės yra vertinamos bent kaip „geros“.

<…>

25) „Gera požeminio vandens cheminė būklė“ – tai cheminė požeminio vandens telkinio būklė, kuri atitinka visus V priedo 2.3.2 lentelėje nurodytus reikalavimus.

<…>

28) „Gera kiekybinė būklė“ – tai būklė, apibrėžta V priedo 2.1.2 lentelėje.

<…>

31) „Teršalas“ – tai kiekviena medžiaga, kuri gali sukelti taršą, ypač VIII priede išvardytos medžiagos.

<…>

33) „Tarša“ – tai dėl žmogaus veiklos įvykęs tiesioginis ar netiesioginis medžiagų ar šilumos išleidimas į orą, vandenį ar žemę, galįs turėti žalingą poveikį žmonių sveikatai, vandenų ekosistemų ar žemės ekosistemų, tiesiogiai priklausančių nuo vandenų ekosistemų, kokybei, dėl ko gali būti padaryta žala materialiam turtui, aplinkai, trukdoma ja džiaugtis ir kitaip teisėtai naudotis.“

17 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies a ir b punktai suformuluoti taip:

„1. Vykdydamos priemonių programas, nurodytas upės baseino valdymo planuose, ir taikydamos jas:

a) paviršiniams vandenims
   i) valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad neprastėtų visų paviršinio vandens telkinių būklė, atsižvelgdamos į šio straipsnio 6 ir 7 dalies taikymą ir nepažeisdamos jo 8 dalies;
   ii) valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujina visus paviršinio vandens telkinius, atsižvelgdamos į iii papunkčio taikymą dirbtiniams ir labai pakeistiems vandens telkiniams, ir stengiasi, kad gera paviršinio vandens būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos pagal V priedo nuostatas, atsižvelgdamos į pratęsimų, nustatomų pagal šio straipsnio 4 dalį, ir į jo 5, 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeisdamos 8 dalies;
   iii) valstybės narės apsaugo ir gerina visus dirbtinius bei smarkiai modifikuotus vandens telkinius ir stengiasi, kad geras ekologinis potencialas ir gera paviršinio vandens cheminė būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos pagal V priedo nuostatas, atsižvelgdamos į pratęsimų, nustatomų pagal šio straipsnio 4 dalį, ir į jo 5, 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeisdamos 8 dalies;
   iv) valstybės narės įgyvendina būtinas priemones pagal 16 straipsnio 1 ir 8 dalis ir stengiasi nuosekliai mažinti taršą, kurią kelia prioritetinės medžiagos, bei sustabdyti ar siekti, kad laipsniškai išnyktų prioritetinių pavojingų medžiagų išmetimas, išleidimas ar nuostoliai,

nepažeisdamos atitinkamų šalims galiojančių tarptautinių susitarimų, minėtų 1 straipsnyje;

b) požeminiam vandeniui
   i) valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, skirtas neleisti teršalams patekti į požeminius vandenis arba juos apriboti ir neleisti požeminio vandens telkinių būklei prastėti, atsižvelgdamos į šio straipsnio 6 ir 7 dalies taikymą, nepažeisdamos jo 8 dalies, ir atsižvelgdamos į 11 straipsnio 3 dalies j punkto taikymą;
   ii) valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujina visus požeminio vandens telkinius, užtikrina požeminio vandens ėmimo ir jo pasipildymo pusiausvyrą ir stengiasi, kad gera požeminio vandens būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos pagal V priedo nuostatas, atsižvelgdamos į pratęsimų, nustatomų pagal šio straipsnio 4 dalį, ir į jo 5, 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeisdamos 8 dalies ir atsižvelgdamos į 11 straipsnio 3 dalies j punkto taikymą;
   iii) valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad sustabdytų ir mažintų kurį laiką trunkančią kokio nors teršalo koncentracijos gana reikšmingo didėjimo tendenciją, atsiradusią dėl žmogaus veiklos poveikio, ir siekia nuosekliai mažinti požeminio vandens taršą.

Tokių tendencijų mažinimo priemonės įgyvendinamos pagal 17 straipsnio 2, 4 ir 5 dalis, atsižvelgiant į taikytinus standartus, nurodytus atitinkamuose Bendrijos teisės aktuose, ir į šio straipsnio 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeidžiant jo 8 dalies.“

18 Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 4 dalies c punkte numatyta:

„4. Norint pasiekti vandens telkiniams keliamus tikslus tam tikrais etapais, šio straipsnio 1 dalyje nurodytus terminus galima pratęsti, jei paveikto vandens telkinio būklė toliau neprastėja ir laikomasi šių sąlygų:

<…>

c) terminas pratęsiamas ilgiausiai tokiam laikui, per kurį du kartus yra atnaujinamas upės baseino valdymo planas, išskyrus tuos atvejus, kai per tokį laiką keliamų tikslų pasiekti negalima dėl gamtinių sąlygų.“

19 Šios direktyvos 4 straipsnio 7 dalies a–d punktai suformuluoti taip:

„7. Valstybės narės nepažeidžia šios direktyvos, kai:

– gera požeminio vandens būklė, gera ekologinė būklė arba atitinkamais atvejais geras ekologinis potencialas nepasiekiamas ir paviršinio vandens ar požeminio vandens telkinio būklei prastėti nesutrukdoma dėl naujų paviršinio vandens telkinio fizinių charakteristikų pakeitimų ar požeminių telkinių vandens lygio pokyčių, arba

– labai gerai paviršinio vandens telkinio būklei suprastėti iki geros būklės nesutrukdoma dėl naujos subalansuotos žmonių veiklos, vykdomos plėtros tikslais,

ir yra tenkinamos visos šios sąlygos:

a) imamasi visų įmanomų priemonių vandens telkinio būklei daromam poveikiui sušvelninti;

b) tokių pakeitimų ar pakitimų priežastys konkrečiai yra nurodytos ir paaiškintos upės baseino valdymo plane, kurio reikalaujama pagal 13 straipsnį, o tikslai patikslinami kas 6 metai;

c) tokių pakeitimų ar pakitimų priežastys yra labai svarbios visuomenės interesams ir (arba) naujų pakeitimų ar pakitimų nauda žmonių sveikatai, žmonių saugos palaikymui ar subalansuotai plėtrai yra didesnė už naudą, kurią aplinkai ir visuomenei duoda šio straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų pasiekimas; ir

d) dėl techninių galimybių ar per didelių sąnaudų naudos, kurią duoda tokios vandens telkinio modifikacijos ir pasikeitimai, negalima gauti kitais būdais, kurie aplinkos apsaugos atžvilgiu būtų gerokai pranašesni.“

20 Minėtos direktyvos 13 straipsnio 7 dalyje nurodyta:

„Upės baseino valdymo planai patikslinami ir atnaujinami ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos, po to – kas šešeri metai.“

21 Minėtos direktyvos 17 straipsnio „Požeminio vandens taršos prevencijos ir kontrolės strategijos“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Europos Parlamentas ir Taryba tvirtina konkrečias požeminio vandens taršos prevencijos ir kontrolės priemones. Tokios priemonės yra skirtos gerai požeminio vandens cheminei būklei pasiekti pagal 4 straipsnio 1 dalies b punktą; jos tvirtinamos Sutartyje nurodyta tvarka, [Europos] Komisijai pateikus pasiūlymą per dvejus metus nuo šios direktyvos įsigaliojimo.

2. Siūlydama priemones Komisija atsižvelgia į atliktos pagal 5 straipsnį ir II priedą analizės rezultatus. Jei duomenys pateikiami anksčiau, tokios priemonės pasiūlomos taip pat anksčiau; jose nurodomi:

a) geros požeminio vandens cheminės būklės nustatymo kriterijai, vadovaujantis II priedo 2.2 skirsniu [punktu] ir V priedo 2.3.2 bei 2.4.5 skirsniais [punktais];

<…>“

22 Direktyvos 2000/60 V priedo 2.3 punktas susijęs su požeminio vandens cheminės būklės vertinimu. Šio priedo 2.3.1 punkte „elektros laidis“ ir „teršalų koncentracija“ nurodyti kaip „[p]arametrai, taikomi nustatant požeminio vandens cheminę būklę“.

23 Šios direktyvos V priedo 2.3.2 punkte požeminio vandens „gera cheminė būklė“ apibrėžta taip:

„Geros požeminio vandens cheminės būklės apibrėžimas

Elementai	Gera būklė
Bendrieji	Požeminio vandens telkinio cheminė sudėtis tokia, kad teršalų koncentracija: — (toliau nurodytų teršalų) nerodo, kad į vandenį būtų patekę druskinių ar kitokių intruzijų, — neviršija kokybės standartų, taikomų vadovaujantis 17 straipsniu pagal kitus atitinkamus Bendrijos teisės aktus, — netrukdys pasiekti pagal 4 straipsnį susijusiems paviršiniams vandenims nustatytų aplinkos apsaugos tikslų, reikšmingiau nepablogins ekologinės ar cheminės tokių telkinių būklės ir reikšmingiau nepakenks sausumos ekologinėms sistemoms, kurios tiesiogiai priklauso nuo to požeminio vandens telkinio.
<…>	<…>“

24 Minėtos direktyvos V priedo 2.4 punktas susijęs su požeminio vandens cheminės būklės monitoringu ir, be kita ko, šio priedo 2.4.1 punkte numatyta, kad „[m]onitoringo tinklas turi būti suprojektuotas taip, kad per jį būtų galima nuosekliai ir išsamiai apžvelgti požeminio vandens cheminę būklę kiekviename upės baseine ir nustatyti ilgalaikes antropogeninės veiklos sąlygojamas teršalų didėjimo tendencijas“.

25 Tos pačios direktyvos V priedo 2.4.5 punktas susijęs su požeminio vandens cheminės būklės aiškinimu ir pateikimu. Jis suformuluotas taip:

„Požeminio vandens telkinio būklė vertinama pagal visus atskirų jo monitoringo taškų duomenis. Nepažeidžiant atitinkamų direktyvų, norint gera požeminio vandens telkinio būklė pagal tuos cheminius parametrus, kuriems Bendrijos teisės aktuose yra nustatyti aplinkos kokybės standartai, nustatoma:

– apskaičiuojant kiekvieno požeminio vandens telkinyje ar telkinių grupėje esančio monitoringo taško rezultatų vidurkį,

– vadovaujantis 17 straipsniu ir remiantis tais rezultatų vidurkiais parodoma, ar požeminio vandens cheminė būklė yra gera.

Vadovaudamosis [vadovaudamosi] 2.5 skirsniu [punktu] valstybės narės pateikia požeminio vandens telkinių žemėlapį, kuriame telkinių cheminė būklė yra pažymėta šiomis spalvomis:

Gera: žalia

Bloga: raudona.

<…>

Žemėlapiai pridedami prie upės baseino valdymo plano.“

Vokietijos teisė

26 2003 m. sausio 23 d. *Verwaltungsverfahrensgesetz* (Administracinės procedūros įstatymas; *BGBl*. 2003 I, p. 102) 46 straipsnyje, susijusiame su procedūrinių ir formos trūkumų pasekmėmis, nurodyta:

„Negalima reikalauti panaikinti administracinį aktą, kuris nėra negaliojantis pagal 44 straipsnį, remiantis vien tuo, kad jis buvo priimtas pažeidžiant procedūrą, formalumus ar teritorinę kompetenciją reglamentuojančias taisykles, jeigu akivaizdu, kad pažeidimas neturėjo poveikio sprendimui konkrečiu klausimu.“

27 2006 m. gruodžio 7 d. *Umweltrechtsbehelfsgesetz* (Įstatymas dėl skundų aplinkosaugos klausimais; *BGBl*. 2006 I, p. 2816) redakcijos, paskelbtos 2017 m. rugpjūčio 23 d. (*BGBl*. 2017 I, p. 3290), 4 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Galima reikalauti panaikinti 1 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 1–2b punktuose nurodytą sprendimą išduoti leidimą projektui, jei:

1) nei tuo metu, kai reikėjo, nei vėliau nebuvo atliktas:
   a) poveikio aplinkai vertinimas, reikalaujamas pagal [2010 m. vasario 24 d.] *Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung* [(Poveikio aplinkai vertinimo įstatymas; *BGBl*. 2010 I, p. 94)] nuostatas; <…> arba
   b) pirminis konkretaus atvejo tyrimas dėl poreikio atlikti poveikio aplinkai vertinimą, reikalaujamas pagal Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas;

   <…>

2) reikalaujamas visuomenės dalyvavimas, kaip jis suprantamas pagal Poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 18 straipsnį arba *Bundes-Immissionsschutzgesetz* (Federalinis apsaugos nuo kenksmingo poveikio aplinkai įstatymas) 10 straipsnį, nebuvo užtikrintas nei tuo metu, kai to reikėjo, nei vėliau; arba

3) buvo padarytas kitas procedūrinis pažeidimas, kuris:
   a) nebuvo ištaisytas;
   b) pagal pobūdį ir sunkumą yra panašus į 1 ir 2 punktuose nurodytus atvejus ir
   c) iš suinteresuotos visuomenės atėmė įstatyme nustatytą galimybę dalyvauti priimant sprendimą; toks dalyvavimas priimant sprendimą turi apimti galimybę prieiti prie dokumentų, kurie turi būti pateikti visuomenei susipažinti.

<…>

1a. Administracinės procedūros 46 straipsnis <…> taikomas procedūrinėms klaidoms, nepatenkančioms į šio straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Jei teismas negali nustatyti, ar pirmame sakinyje nurodyta procedūrinė klaida turėjo įtakos sprendimui dėl esmės, daroma prielaida, kad taip buvo.

<…>

3. Šio straipsnio 1–2 dalys taikomos teisių gynimo priemonėms, dėl kurių kreipiasi:

1) asmenys pagal 1960 m. sausio 21 d. *Verwaltungsgerichtsordnung* (Įstatymas dėl administracinių teismų organizavimo; *BGBl*. 1960 I, p. 17) 61 straipsnio 1 punktą ir asociacijos pagal to įstatymo 61 straipsnio 2 punktą ir

2) asociacijos, kurios atitinka 3 straipsnio 1 dalyje arba 2 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus.

1 dalies pirmo sakinio 3 punktas taikomas teisių gynimo priemonėms, dėl kurių kreipiasi pirmo sakinio 1 punkte nurodyti asmenys ir asociacijos, su sąlyga, kad reikalauti panaikinti sprendimą galima tik tuo atveju, jei dėl procedūrinės klaidos iš suinteresuotosios šalies buvo atimta galimybė dalyvauti priimant sprendimą taip, kaip nustatyta įstatyme.

<…>“

Ginčas pagrindinėje byla ir prejudiciniai klausimai

28 2016 m. rugsėjo 27 d. sprendimu (toliau – ginčijamas sprendimas) Detmoldo apskritis (toliau – leidimą išdavusi institucija) Vokietijos Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės kelių tiesimo įmonės prašymu patvirtino maždaug 3,7 km ilgio trijų–keturių juostų automagistralės A 33 / federalinio kelio B 61 atkarpos tiesimo planą.

29 Šiuo sprendimu projekto vykdytojui išduotas leidimas ant kelio dangos besikaupiantį lietaus vandenį nuleisti į tris paviršinio vandens telkinius arba į požeminius vandenis. Šiuo aspektu sprendime tiek dėl lietaus vandens išleidimo į paviršinius vandenis, tiek dėl jų įsiskverbimo į požeminius vandenis filtravimo požeminiame vandenyje buvo daug papildomų nuostatų, skirtų užtikrinti vandens apsaugai.

30 Su nagrinėjamu projektu susiję dokumentai nuo 2010 m. rugpjūčio 30 d. iki rugsėjo 29 d. buvo pateikti visuomenei susipažinti. Nors pranešime apie šiuos viešai pateikiamus dokumentus buvo nurodyti su eismu, rūšių apsauga ir gyvūnija susiję dokumentai, nebuvo užsiminta apie dokumentus, susijusius su apsauga nuo triukšmo ir vandens drenavimu, o tai sukėlė tam tikrus visuomenės prieštaravimus.

31 Atsižvelgdamas į konsultavimosi procedūrą projekto vykdytojas atliko įvairius plano pakeitimus, susijusius, be kita ko, su lietaus vandens drenavimu. Be to, jis parengė „lydimąjį puslapį“, jame išvardijo viešai pateiktus dokumentus. Per naują konsultavimosi procedūrą, kuri buvo surengta 2014 m. gegužės 19 d.–birželio 18 d., visuomenė pareiškė naujų prieštaravimų.

32 Nagrinėjamam projektui išdavus leidimą, pareiškėjai pagrindinėje byloje, kurių nuosavybė būtų paimta visuomenės poreikiams arba kurie projekto vykdymo teritorijoje turi šulinius, iš kurių individualiai apsirūpina geriamuoju vandeniu, padavė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija), skundą dėl ginčijamo sprendimo. Šiomis aplinkybėmis tas teismas turi išsamiai išnagrinėti to sprendimo teisėtumą.

33 Šiuo aspektu *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) pažymi, kad prieš išduodant leidimą kelio tiesimo planui nebuvo atlikta jokia dokumentais pagrįsta vandens telkinių kontrolė, susijusi su atitinkamų vandens telkinių apsauga.

34 Be abejo, leidimą išdavusi institucija teigė, kad per leidimo išdavimo procedūrą buvo atlikta atitinkamų vandens telkinių kontrolė. Tačiau tik vykstant teismo procesui ši institucija pateikė iš viso 48 puslapių techninio tyrimo dėl vandens drenavimo ataskaitą, kurioje aprašyti atitinkami vandens telkiniai ir nagrinėjamo projekto poveikis jų kokybiniams elementams (toliau – techninis tyrimas dėl vandens drenavimo). Dėl šios priežasties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad vykstant leidimo išdavimo procedūrai visuomenė nebuvo pakankamai informuota apie projekto poveikį aplinkai, todėl padarytas procedūrinis pažeidimas.

35 Nagrinėjamu atveju, *Bundesverwaltungsgericht* teigimu, dėl šio procedūrinio pažeidimo ginčijamas sprendimas negali būti panaikintas, nes jis neturėjo įtakos šio sprendimo prasmei. Tokiu atveju pagal taikomą Vokietijos teisę pavienis pareiškėjas tokiu procedūriniu pažeidimu gali remtis ir dėl jo sprendimas, kuriuo planui išduotas leidimas, gali būti panaikintinas, tik jei iš paties pareiškėjo buvo faktiškai atimta galimybė dalyvauti priimant sprendimą.

36 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar įmanoma, ar ne, kad kontrolė, susijusi su draudimu bloginti vandens telkinių, kuriems projektas turi įtakos, būklę, galėtų būti vykdoma tik priėmus sprendimą išduoti leidimą. Jis laikosi nuomonės, kad pagal Direktyvą 2000/60 gali būti reikalaujama, kad ši kontrolė būtų vykdoma iki šio momento per skaidrią administracinę procedūrą. Tai reikštų, kad ne teismai per teismo procesą, bet kompetentingos administracinės institucijos turi imtis būtinų veiksmų ir parengti reikalaujamus dokumentus.

37 Jei būtų pritarta tokiam Direktyvos 2000/60 aiškinimui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad jis turi nuspręsti, ar pagrindinėje byloje reikia atnaujinti administracinę procedūrą, kad būtų galima iš naujo konsultuotis su visuomene.

38 Šiomis aplinkybėmis reikia atsakyti į klausimą, ar visuomenei pagal Direktyvos 2011/92 6 straipsnį pateikiamuose dokumentuose turi būti sistemingai pateikiama ataskaita dėl teisės aktų, susijusių su vandens kokybe, laikymosi. *Bundesverwaltungsgericht* laikosi nuomonės, kad kai projekto vykdytojas tikrina Direktyvoje 2000/60 numatytas sąlygas, ataskaita, kurią jis pateikia leidimą išduodančiai institucijai, turi būti laikoma vienu iš „svarbiausių ataskaitų“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2011/92 6 straipsnio 3 dalies b punktą, todėl ji turi būti prieinama viešų konsultacijų etapu.

39 Vis dėlto pagal *Bundesverwaltungsgericht* jurisprudenciją ne visuomet būtina iš naujo dalyvauti visuomenei. Nagrinėjamu atveju techninis tyrimas dėl vandens drenavimo parengtas tik po 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433) paskelbimo, taigi po viešų konsultacijų etapo. Šiuo labai specifiniu atveju visuomenė iš naujo nedalyvautų, nes įvairūs dokumentai, visuomenei pateikti prieš projektui išduodant leidimą, atitinka dvi sąlygas. Viena vertus, šiuose dokumentuose iš esmės turi būti pateikta ta pati informacija kaip ir ataskaitoje, kurioje, atsižvelgiant į Direktyvoje 2000/60 numatytus kriterijus, nagrinėjamas projekto poveikis vandeniui. Kita vertus, turimuose dokumentuose ir minėtoje ataskaitoje turi būti padarytos tos pačios išvados.

40 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad pareiga neleisti prastėti vandens telkinių būklės susijusi ir su paviršiniais, ir su požeminiams vandenimis, ir kad iš 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433) išplaukiančius svarstymus, kiek tai susiję su paviršiniais vandenimis, galima plačiai pritaikyti požeminiams vandenims. Tačiau siekiant nustatyti, ar požeminio vandens telkinio cheminė būklė suprastėjo, Direktyvoje 2000/60 „gera būklė“ tik skiriama nuo „blogos būklės“. Be to, pagal šios direktyvos V priedo 2.4.5 punktą į vietiniu požiūriu nustatytą prastėjimą galima atsižvelgti, tik jeigu jis paveikia visą atitinkamą vandens telkinį.

41 Atsižvelgdamas į 2015 m. liepos 1 d. Sprendimą *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad požeminio vandens telkinio cheminė būklė yra suprastėjusi dviem atvejais: viena vertus, jei dėl projekto įtakos bent vienas iš Direktyvos 2000/60 V priede nurodytų kokybės elementų viršija taikomus parametrus ir, kita vertus, jei teršalų koncentracija, jau viršijanti galiojančią ribinę vertę, dar padidėja.

42 Dėl galiojančių ribinių verčių *Bundesverwaltungsgericht* laikosi nuomonės, kad reikia remtis Direktyva 2006/118, tačiau šiuo atveju negali būti konstatuota jokio požeminio vandens telkinių būklės prastėjimo.

43 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui ir ją gerinti nereiškia, kad visi projektu suinteresuotos visuomenės nariai, teigiantys, jog

leidimas vykdyti projektą pažeidžia jų teises, gali ginčyti sprendimą, kuriuo nesilaikoma šių pareigų. Iš tiesų pagal taikomą Vokietijos teisę pavienio pareiškėjo skundas yra priimtinas tik tuo atveju, jei šis pareiškėjas nurodo, kad pažeistos nuostatos, kuriomis bent iš dalies siekiama apsaugoti jo paties teises.

44 Valdžios institucijos turi laikytis ir pareigos užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui, ir pareigos gerinti šių telkinių būklę. Vis dėlto Vokietijos teisėje šios pareigos nesuteikia jokios subjektinės teisės privatiems asmenims, kurie gali būti susiję su projekto poveikiu vandeniui. Jomis nustatomi vandentvarkos tikslai ir jos skirtos išimtinai viešajam interesui.

45 Šiuo klausimu iš 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija* (C-137/14, EU:C:2015:683), 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838) ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation* (C-664/15, EU:C:2017:987) matyti, jog pakanka, kad aplinkos apsaugos asociacijos turėtų galimybę patikrinti, ar laikomasi viešajam interesui skirtų Sąjungos teisės aktų aplinkos apsaugos srityje. Ši teisės į teisinę gynybą samprata atitinka Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalies ir Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies sampratą.

46 Atsižvelgiant į tai, iš Direktyvos 2000/60 24 ir 37 konstatuojamųjų dalių ir 1 straipsnio pirmos įtraukos matyti, kad ja saugomas vanduo ne tik kaip ekosistemos sudedamoji dalis, bet ir siekiant tiekti gyventojams geriamąjį vandenį. Taigi reikia laikyti, kad joje nustatytomis pareigomis prisidedama prie žmonių sveikatos apsaugos. Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija (2008 m. liepos 25 d. Sprendimas *Janecek*, C-237/07, EU:C:2008:447; 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838 ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987), asmenys, kurių sveikatai gresia pavojus dėl imperatyvių direktyvos nuostatų pažeidimo, turi galėti juo remtis kompetentingame nacionaliniame teisme.

47 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, negalima atmesti galimybės, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje, nagrinėjamo projekto vykdymo teritorijoje turintys šulinius, gali remtis draudimo bloginti vandens telkinių būklę ir pareigos ją gerinti, numatytų Direktyvoje 2000/60, pažeidimu, jeigu jų sveikatai gali grėsti pavojus dėl minėtų pareigų nesilaikymo.

48 Šiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2011/92] 11 straipsnio 1 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad su juo suderinama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią pareiškėjas, kuris nėra pripažinta aplinkos apsaugos asociacija, reikalauti panaikinti sprendimą dėl procedūrinės klaidos gali tik tada, jei procedūrinė klaida iš jo paties atėmė įstatyme numatytą galimybę dalyvauti priimant sprendimą?

2. a) Ar [Direktyvos 2000/60] 4 straipsnio 1 dalies a punkto i–iii papunkčius reikia aiškinti taip, kad juose nustatyti ne tik materialinės teisės vertinimo kriterijai, bet ir kriterijai, susiję su administracine leidimų išdavimo procedūra?
   b) Jeigu į antrojo klausimo a punktą būtų atsakyta teigiamai: ar [Direktyvos 2011/92] 6 straipsnyje nurodytas visuomenės dalyvavimas visada privalo būti susijęs su pirma minėto pagal vandens teisės aktus atliekamo vertinimo dokumentais, ir [ar] galima daryti skirtumą atsižvelgiant į dokumento parengimo laiką ir jo kompleksiškumą?

3. Ar [Direktyvos 2000/60] 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje vartojamą sąvoką „požeminio vandens telkinio būklės prastėjimas“ reikia aiškinti taip, kad požeminio vandens telkinio cheminė būklė yra suprastėjusi, jei dėl projekto įtakos bent vienas aplinkos kokybės standarto parametras yra viršijamas, ir kad, neatsižvelgiant į tai, ar tam tikram teršalui taikoma ribinė vertė jau yra viršyta, kiekvienas kitas (išmatuojamas) koncentracijos padidėjimas yra būklės prastėjimas?

4. a) Ar [Direktyvos 2000/60] 4 straipsnį – atsižvelgiant į jo privalomąjį poveikį (SESV 288 straipsnis) ir veiksmingos teisminės apsaugos garantiją (ESS 19 straipsnis) – reikia aiškinti taip, kad visi projektu suinteresuotos visuomenės nariai, teigiantys, kad leidimas vykdyti projektą pažeidžia jų teises, turi teisę kreiptis į teismą dėl to, kad buvo pažeisti vandens teisės aktuose įtvirtinti prastėjimo draudimas ir pagerinimo reikalavimas?

   b) Jeigu į ketvirtojo klausimo a punktą būtų atsakyta neigiamai: ar [Direktyvos 2000/60] 4 straipsnį – atsižvelgiant į jo tikslus – reikia aiškinti taip, kad bent jau tokie pareiškėjai, kurie netoli nuo planuojamo tiesti kelio turi šulinį, iš kurio privačiai apsirūpina vandeniu, turi teisę kreiptis į teismą dėl to, kad buvo pažeisti vandens teisės aktuose įtvirtinti prastėjimo draudimas ir pagerinimo reikalavimas?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

49 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybėms narėms leidžiama numatyti, jog prašymas panaikinti sprendimą išduoti leidimą projektui dėl procedūrinio pažeidimo yra priimtinas, tik jei dėl to pažeidimo iš pareiškėjo buvo atimta pagal šios direktyvos 6 straipsnį garantuojama teisė dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais.

50 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prieš suteikiant leidimą nagrinėjamam projektui, t. y. greitkelio atkarpos tiesimui, buvo atliktas jo poveikio aplinkai vertinimas. Kalbant konkrečiai, jis galėjo turėti įtakos projekto vykdymo teritorijoje esančių paviršinio ir požeminio vandens telkinių būklei, be kita ko, dėl lietaus vandens drenavimo. Tačiau iki ginčijamo sprendimo priėmimo nebuvo viešai paskelbti jokie dokumentai, susiję su projekto poveikiu vandeniui ir pareigų, visų pirma kylančių iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio, laikymųsi. Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, išduodant leidimą nagrinėjamam projektui padarytas procedūrinis pažeidimas.

51 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad per leidimo išdavimo nagrinėjamam projektui procedūrą buvo atliktas atitinkamų vandens telkinių monitoringas, tačiau jis nebuvo įtvirtintas dokumentuose. Techninio tyrimo dėl vandens drenavimo ataskaita, kurioje pateikta nuorodų, susijusių su iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies kylančių pareigų laikymosi patikrinimu, buvo parengta tik po leidimo išdavimo projektui.

52 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjamu projektu laikomasi Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui. Atsižvelgiant į tai, kad chlorido norma padidės minimaliai ir ši norma išliks mažesnė už taikomas ribines vertes, dėl šio projekto vandens kokybė greičiausiai nepablogės. Todėl akivaizdu, kad pareiškėjų pagrindinėje byloje nurodytas procedūrinis pažeidimas neturėjo įtakos ginčijamo sprendimo prasmei.

53 Į Teisingumo Teismui pateiktą pirmąjį klausimą reikia atsakyti būtent remiantis šia prielaida.

54 Reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad pagal jų atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą „suinteresuotos visuomenės“ nariai, turintys pakankamą interesą arba pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei pagal valstybės narės administracinio proceso teisę reikalaujama to kaip išankstinės sąlygos, galėtų užginčyti sprendimų, veiksmų ar neveikimo, kuriems taikomos šios direktyvos nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

55 Taigi skundas gali būti priimtinas, jei yra „pakankamas suinteresuotumas“ arba jei egzistuoja „teisės pažeidimas“, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių sąlygų nurodyta nacionalinės teisės aktuose (šiuo klausimu žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimo *Gruber*, C-570/13, EU:C:2015:231, 33 punktą).

56 Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad tai, kas yra pakankamas suinteresuotumas ir teisės pažeidimas, nustato valstybės narės, deramai siekdamos suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus.

57 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas gali susiaurinti teises, kurių pažeidimu privatus asmuo gali remtis, kreipdamasis į teismą dėl vieno iš 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, 1985, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248) 10a straipsnyje, dabar – Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje, nurodytų sprendimų, veiksmų ar neveikimo atvejų, iki subjektinių teisių, t. y. individualių teisių, kurios pagal nacionalinę teisę gali būti pripažįstamos subjektinėmis viešosiomis teisėmis (šiuo klausimu žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen*, C-115/09, EU:C:2011:289, 45 punktą; 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimo *Gruber*, C-570/13, EU:C:2015:231, 40 punktą ir 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-137/14, EU:C:2015:683, 33 punktą).

58 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad jei dėl procedūrinio pažeidimo nekyla padarinių, galinčių paveikti ginčijamo sprendimo prasmę, šis pažeidimas negali būti laikomas pažeidžiančiu asmens, kuris juo remiasi, teises (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.*, C-72/12, EU:C:2013:712, 49 punktą).

59 Taigi, atsižvelgiant į tai, kad pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį valstybėms narėms paliekama plati veiksmų laisvė nustatyti, kas yra teisės pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal šio 11 straipsnio 1 dalies b punktą, pagal nacionalinę teisę toks pažeidimas gali būti nepripažintas, jeigu nustatoma, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.*, C-72/12, EU:C:2013:712, 50 ir 51 punktus).

60 Taigi nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos privačių asmenų skundų priimtinumas siejamas su sąlyga, kad jie tvirtintų, kad pažeista jų teisė, ir pagal kuriuos kartu leidžiama privatiems asmenims remtis procedūriniu pažeidimu, darančiu poveikį visuomenės dalyvavimui priimant sprendimus, nors šis pažeidimas neturėjo įtakos nagrinėjamo sprendimo prasmei, suteikia teisių gynimo priemonę ir tais atvejais, kai to nereikalaujama pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalies b punktą.

61 Vadinasi, nacionalinės teisės aktų leidėjas skundo dėl sprendimo išduoti leidimą projektui priimtinumą dėl procedūrinio pažeidimo, jeigu dėl šio pažeidimo negali būti pakeista to sprendimo prasmė, gali sieti su sąlyga, kad dėl jo iš pareiškėjų iš tikrųjų būtų atimta teisė dalyvauti priimant sprendimus.

62 Bet kuriuo atveju taip pat reikia pažymėti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 90 punkto antroje įtraukoje, jeigu visuomenei pateiktuose dokumentuose nėra duomenų, būtinų projekto poveikiui vandeniui įvertinti, visuomenė negali veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus.

63 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybėms narėms leidžiama numatyti, kad jeigu dėl procedūrinio pažeidimo, padaryto priimant sprendimą išduoti leidimą projektui, negali būti pakeista to sprendimo prasmė, prašymas panaikinti šį sprendimą yra priimtinas, tik jei dėl to pažeidimo iš pareiškėjo buvo atimta pagal šios direktyvos 6 straipsnį garantuojama teisė dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

64 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama tai, jog tikrinti, kaip laikomasi jame numatytų pareigų, galima tik projektui išdavus leidimą.

65 Prireikus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/92 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad informacija, kuri turi būti pateikta visuomenei per leidimo išdavimo projektui procedūrą, visada turi apimti dokumentus, kuriuose šis projektas būtų vertinamas atsižvelgiant į Direktyvoje 2000/60 nustatytas pareigas.

66 Dėl antrojo klausimo pirmos dalies pirmiausia reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai susiję ne tik su Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytomis pareigomis dėl paviršinio vandens, bet ir su šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkte numatytomis pareigomis dėl požeminio vandens.

67 Remiantis Direktyvos 2000/60 1 straipsnio pirmos pastraipos a punktu, šios direktyvos tikslas – nustatyti vidaus paviršinių vandenų, tarpinių vandenų, pakrančių vandenų ir požeminio vandens apsaugos sistemą, kuri užkirstų kelią toliau prastėti vandenų ekosistemų ir sausumos ekosistemų, tiesiogiai priklausomų nuo vandenų ekosistemų, būklei, ją apsaugotų ir gerintų.

68 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyti du skirtingi, nors ir glaudžiai susiję, tikslai. Viena vertus, remiantis 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiu, valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad būtų užkirstas kelias visų paviršinio vandens telkinių būklės prastėjimui (pareiga užkirsti kelią būklės prastėjimui). Kita vertus, pagal 4 straipsnio 1 dalies a punkto ii ir iii papunkčius valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujina visus paviršinio vandens telkinius, kad „gera būklė“ būtų pasiekta ne vėliau kaip 2015 m. pabaigoje (pareiga gerinti būklę) (2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 39 punktas).

69 Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkte dėl požeminio vandens nustatytos pareigos iš esmės yra tokios pačios, kaip numatytosios dėl paviršinio vandens. Viena vertus, remiantis 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčiu, valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad būtų užkirstas kelias visų požeminio vandens telkinių būklės prastėjimui (pareiga užkirsti kelią būklės prastėjimui). Kita vertus, pagal 4 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktį valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujina visus požeminio vandens telkinius, kad „gera būklė“ būtų pasiekta ne vėliau kaip 2015 m. pabaigoje (pareiga gerinti būklę).

70 Taigi, kaip savo išvados 56 punkte pažymėjo generalinis advokatas, Direktyvos 2000/60 tikslai dėl paviršinio ir požeminio vandens yra panašūs.

71 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2000/60 tikslas – koordinuojamais veiksmais iki 2015 m. pasiekti viso Europos Sąjungos paviršinio ir požeminio vandens „gerą būklę“. Tiek pareiga gerinti vandens telkinių būklę, tiek pareiga užkirsti kelią jos prastėjimui siekiama šio kokybinio tikslo (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 37, 38 ir 41 punktus).

72 Be to, iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio formuluotės, struktūros ir tikslo matyti, kad, kaip ir 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytos pareigos dėl paviršinio vandens, kurios, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 2015 m. liepos 1 d. Sprendime *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 43 punktas), yra privalomos, 4 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos pareigos dėl požeminio vandens taip pat yra privalomos.

73 Darytina išvada, kad Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalis neapsiriboja vien tikslų planuoti upių baseinų valdymą paskelbimu vartojant programinę formuluotę, bet turi ir privalomąjį poveikį kiekvienu šioje direktyvoje numatytos procedūros etapu, kai tik nustatoma atitinkamo vandens telkinio ekologinė būklė.

74 Direktyvos 2000/60 4 straipsnyje ne tik įtvirtintos ilgalaikio planavimo pareigos, numatytos valdymo planuose ir priemonių programose, bet ji taip pat susijusi su konkrečiais projektais, kuriems irgi taikomas draudimas bloginti vandens telkinių būklę. Todėl valstybė narė privalo atsisakyti išduoti leidimą projektui, jeigu jį įgyvendinant gali būti pabloginta atitinkamo vandens telkinio būklė arba sutrukdyta užtikrinti paviršinio ar požeminio vandens telkinių „gerą būklę“, laikantis šiame 4 straipsnyje taip pat numatytų nukrypti leidžiančių nuostatų (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 47, 48 ir 50 punktus).

75 Kalbant konkrečiai, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, jeigu įgyvendinant projektą gali būti daromas neigiamas poveikis vandeniui, jam gali būti išduotas leidimas, tik jei įvykdytos šios direktyvos 4 straipsnio 7 dalies a–d punktuose numatytos sąlygos. Nacionalinėms valdžios institucijoms, kompetentingoms išduoti leidimą projektui, tenka pareiga prieš jį išduodant patikrinti, ar įvykdytos šios sąlygų, tačiau galima ir teisminė kontrolė (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 1 d., Sprendimo *Folk*, C-529/15, EU:C:2017:419, 36 ir 39 punktus).

76 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad per leidimo išdavimo projektui procedūrą, taigi prieš priimant sprendimą, kompetentingos valdžios institucijos pagal Direktyvos 2000/60 4 straipsnį privalo patikrinti, ar įgyvendinant šį projektą gali būti daromas neigiamas poveikis vandeniui, kuris prieštarautų pareigoms užkirsti kelią paviršinio ir požeminio vandens telkinių būklės prastėjimui ir ją gerinti. Todėl pagal šią nuostatą draudžiama, kad toks patikrinimas būtų atliekamas tik po šio momento.

77 Dėl antrojo klausimo antros dalies, susijusios su informacija, kuri turi būti pateikta visuomenei prieš projektui išduodant leidimą, reikia priminti, jog pagal Direktyvos 2011/92 2 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad prieš išduodant leidimą būtų atliktas šios direktyvos 4 straipsnyje, siejamame su jos I ar II priedu, nurodytų projektų, kuriuos įgyvendinant gali būti daromas reikšmingas poveikis aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas (2018 m. vasario 28 d. Sprendimo *Comune di Castelbellino*, C-117/17, EU:C:2018:129, 24 punktas).

78 Išankstinis tokio vertinimo pobūdis pateisina būtinybę, jog priimdama sprendimus kompetentinga valdžios institucija atsižvelgtų į poveikį aplinkai esant kuo ankstesnei visų techninio planavimo ir sprendimų priėmimo procesų stadijai, nes tikslas yra užkirsti kelią taršai ar trukdžiams nuo pat pradžių, o ne vėliau bandyti kovoti su jų padariniais (2018 m. vasario 28 d. Sprendimo *Comune di Castelbellino*, C-117/17, EU:C:2018:129, 25 punktas).

79 Direktyvos 2011/92 3 straipsnyje išvardyti veiksniai, į kuriuos turi būti atsižvelgta vertinant projekto poveikį aplinkai. Pagal 3 straipsnio b punktą būtina tinkamai nustatyti, apibūdinti ir įvertinti tiesioginį ir netiesioginį projekto poveikį dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui.

80 Pagal Direktyvos 2011/92 5 straipsnio 3 dalies b ir c punktus informacija, kurią užsakovas bet kuriuo atveju turi pateikti sprendimą priimančiajai institucijai, apima numatytų priemonių, skirtų išvengti, sušvelninti ar atitaisyti reikšmingo neigiamo poveikio pasekmėms, aprašymą ir duomenis, reikalingus galimiems pagrindiniams projekto poveikiams aplinkai nustatyti ir įvertinti.

81 Taigi, atsižvelgiant į Direktyvos 2011/92 3 straipsnio b punktą, į šio sprendimo 74–76 punktuose nurodyto patikrinimo, kuris turi būti atliekamas pagal Direktyvą 2000/60, privalomąjį pobūdį, ir į šia direktyva teikiamą svarbą vandens apsaugai, reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2011/92 5 straipsnio

3 dalies b ir c punktuose numatytoje informacijoje turi būti duomenų, būtinų įvertinti projekto poveikiui atitinkamų vandens telkinių būklei atsižvelgiant į kriterijus ir pareigas, be kita ko, numatytus Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje.

82 Be to, iš Direktyvos 2011/92 5 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių užtikrinti, kad užsakovas atitinkama forma pateiktų IV priede nurodytą informaciją, jei ši informacija yra svarbi vertinant konkretaus projekto poveikį, neviršijant to, ko galima pagrįstai reikalauti iš privataus ūkio subjekto. Pagal šio priedo 4 punktą ši informacija apima tiesioginio, netiesioginio, antrinio, kompleksinio, trumpalaikio, vidutinio laikotarpio, ilgalaikio, negrįžtamo, grįžtamo, teigiamo ir neigiamo projekto daromo poveikio, kurį, be kita ko, gali sukelti gamtinių išteklių naudojimas, aprašymą.

83 Pagal Direktyvos 2011/92 6 straipsnio 3 dalį visa taip surinkta informacija per protingą terminą turi būti pateikta suinteresuotai visuomenei.

84 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pagal Direktyvą 2011/92, visų pirma pagal jos 3, 5 ir 6 straipsnius, visuomenei pateikiama informacija konsultavimosi tikslais prieš projektui išduodant leidimą turi apimti duomenis, būtinus jo poveikiui vandeniui įvertinti atsižvelgiant į kriterijus ir pareigas, be kita ko, numatytas Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje.

85 Be to, nors remiantis šios Direktyvos 2011/92 5 ir 6 straipsniais negalima daryti išvados, kad duomenys, leidžiantys įvertinti projekto poveikį vandeniui, būtinai turi būti pateikti viename dokumente, pavyzdžiui, ataskaitoje ar techniniame tyrime, suinteresuota visuomenė, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 6 straipsnio 4 ir 6 dalis, turi turėti realią galimybę dalyvauti priimant sprendimus ir šiuo tikslu tinkamai pasirengti.

86 Taigi svarbu, kad visuomenei pateiktuose dokumentuose esanti informacija leistų šiai visuomenei susidaryti tikslų vaizdą apie nagrinėjamo projekto poveikį atitinkamų vandens telkinių būklei, kad galėtų patikrinti, ar laikomasi pareigų, be kita ko, kylančių iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio. Visų pirma iš pateiktų duomenų turi būti matyti, ar, atsižvelgiant į šioje direktyvoje nustatytus tikslus, įgyvendinant nagrinėjamą projektą gali būti pabloginta vandens telkinio būklė.

87 Bet kuriuo atveju neišsamūs dokumentai rinkinys ar keliuose dokumentuose nenuosekliai išdėstyti duomenys negali leisti suinteresuotai visuomenei veiksmingai dalyvauti priimant sprendimus, todėl neatitinka iš Direktyvos 2011/92 6 straipsnio kylančių reikalavimų.

88 Be to, pagal šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalies e punktą užsakovas turi parengti šios 3 dalies a–d punktuose nurodytos informacijos „netechninio pobūdžio santrauką“, o tai apima duomenis, reikalingus galimam pagrindiniam projekto poveikiui aplinkai nustatyti ir įvertinti. Pagal minėtos direktyvos 6 straipsnio 3 dalies a punktą ši santrauka taip pat turi būti pateikta visuomenei.

89 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar dokumentai, su kuriais visuomenė galėjo susipažinti prieš nagrinėjamam projektui išduodant leidimą, atitinka visus reikalavimus, kylančius iš Direktyvos 2011/92 6 straipsnio 3 dalies, siejamos su jos 5 straipsnio 1 ir 3 dalimis, kaip antai paaiškintus šiame sprendime.

90 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti:

– Direktyvos 2000/60 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama kompetentingai institucijai suteikti galimybę tikrinti, kaip laikomasi jame numatytų pareigų, įskaitant pareigą užkirsti kelią paviršinio ir požeminio vandens telkinių, kuriems projektas turi įtakos, būklės prastėjimui ir ją gerinti, tik projektui išdavus leidimą, ir

– Direktyvos 2011/92 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad informacija, kuri turi būti pateikta visuomenei per leidimo išdavimo projektui procedūrą, turi apimti duomenis, būtinus projekto poveikiui vandeniui įvertinti, atsižvelgiant į kriterijus ir pareigas, be kita ko, numatytus Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje.

Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

91 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad bent vieno aplinkos kokybės standarto parametro viršijimas turi būti laikomas požeminio vandens telkinio cheminės būklės prastėjimu dėl projekto įtakos. Be to, jis nori išsiaiškinti, ar tokiu būklės prastėjimu laikytinas numatomas teršalo koncentracijos padidėjimas, jei šiam teršalui nustatyta riba jau yra viršyta.

92 Reikia priminti, jog 2015 m. liepos 1 d. Sprendime *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 70 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje nurodyta paviršinio vandens telkinio „būklės prastėjimo“ sąvoka aiškintina taip, kad prastėjimas yra tuomet, kai bent vieno iš šios direktyvos V priede nurodytų kokybės elementų būklė suprastėja viena klase, net jei šis suprastėjimas bendrai nepasireiškia tuo, kad aptariamas vandens telkinys priskiriamas prie žemesnės klasės. Vis dėlto, jei atitinkamas kokybės elementas jau priskirtas prie žemiausios klasės, kiekvienas šių elementų prastėjimas yra paviršinio vandens telkinio „būklės prastėjimas“, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.

93 Kaip savo išvados 55 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tiesa, kad, kitaip nei paviršinio vandens telkinių, dėl kurių Direktyvoje 2000/60 nustatyta penkių ekologinės būsenos klasių skalė, atveju, dėl požeminio vandens kiekybinės ir cheminės būklės direktyvoje skiriama tik „gera būklė“ ir „bloga būklė“. Iš jos 2 straipsnio 25 ir 28 punktų matyti, kad šis klasifikavimas atliekamas remiantis V priedo 2.1.2 ir 2.3.2 punktuose nurodytomis lentelėmis.

94 Vis dėlto reikia pažymėti, kad, nepaisant šių vandens telkinių būklės nustatymo metodo skirtumų, atsižvelgiant į tai, ar tai yra paviršinis, ar požeminis vanduo, vandens „būklės prastėjimo“ sąvokos apimtis nustatoma pagal tuos pačius principus, neatsižvelgiant į atitinkamą vandens tipą.

95 Iš tiesų šio sprendimo 68–72 punktuose nurodyta, kad Direktyvos 2000/60 tikslai tiek dėl paviršinio, tiek dėl požeminio vandens, taip pat iš šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies dėl šių tipų vandens kylančios pareigos iš esmės yra tapačios.

96 Kalbant konkrečiai, tas pats pasakytina apie pareigą užkirsti kelią vandens būklės prastėjimui, dėl paviršinio vandens numatytą šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje, o dėl požeminio vandens – 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje. Abiejose šiose nuostatose nėra nuorodos į tos pačios direktyvos V priede dėl šių vandens tipų numatytą klasifikaciją, todėl vandens „būklės prastėjimo“ sąvoka yra bendros aprėpties sąvoka (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 61 punktą).

97 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad jei Direktyvos 2000/60 V priede numatytos klasės turi lemiamą reikšmę siekiant patikrinti, ar vandens būklė yra pablogėjusi, priskyrus paviršinio vandens telkinį prie žemiausios būklės klasės, naujas jo būklės pablogėjimas teisiniu požiūriu nebebūtų įmanomas. Vis dėlto, atsižvelgiant į patį Direktyvos 2000/60 tikslą, vandens valdymo srityje prastos būklės vandens telkiniams turi būti skiriamas ypatingas dėmesys (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 63 punktą).

98 Tie patys argumentai *mutatis mutandis* taikomi požeminiam vandeniui.

99 Tokiomis aplinkybėmis taip pat reikia atsižvelgti į Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 5 dalies c punktą, kuriame, kiek tai susiję su labai pakeistais paviršinio ir požeminio vandens telkiniais, kurių atžvilgiu valstybės narės gali siekti įgyvendinti ne tokius griežtus aplinkos apsaugos tikslus, aiškiai numatytas bet kokio tolesnio būklės prastėjimo draudimas (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 64 punktą).

100 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vandens „būklės prastėjimo“ sąvoką reikia aiškinti atsižvelgiant tiek į kokybės elementą, tiek į medžiagą. Taigi pareiga užkirsti kelią vandens telkinio būklės prastėjimui išlieka veiksminga, jeigu apima bet kokį pokytį, galintį trukdyti siekti pagrindinio Direktyvos 2000/60 tikslo (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 66 punktą).

101 Be to, kalbant apie kriterijus, leidžiančius daryti išvadą apie vandens telkinio būklės prastėjimą, primintina, kad iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio, be kita ko, jo 6 ir 7 dalių, bendros struktūros matyti, kad vandens telkinio būklės suprastėjimas, net laikinas, leidžiamas tik taikant griežtas sąlygas. Darytina išvada, kad riba, kurią peržengus konstatuojamas pareigos užkirsti kelią vandens telkinio būklės prastėjimui pažeidimas, turi būti kuo žemesnė (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 1 d. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 67 punktą).

102 Konkrečiai kalbant apie požeminio vandens telkinių cheminės būklės tyrimą, pažymėtina, jog iš Direktyvos 2000/60 V priedo 2.3.1 punkto matyti, kad vandens elektros laidis ir teršalų koncentracija yra reikšmingi parametrai. Šio priedo 2.3.2 punkte pateiktoje lentelėje dėl kiekvieno iš šių parametrų nurodyti kokybės elementai, į kuriuos reikia atsižvelgti siekiant nustatyti, ar vandens telkinio cheminė būklė yra „gera“, ar „bloga“.

103 Viena vertus, kiek tai susiję su teršalų koncentracija, šis tyrimas grindžiamas trimis kokybės elementais. Pirma, teršalų koncentracija nerodo, kad į vandenį būtų patekę druskinių ar kitokių intruzijų. Antra, ši koncentracija neviršija kokybės standartų, taikomų vadovaujantis Direktyvos 2000/60 17 straipsniu pagal kitus atitinkamus teisės aktus. Galiausia, trečia, teršalų koncentracija požeminiame vandenyje netrukdo pasiekti pagal šios direktyvos 4 straipsnį dėl susijusio paviršinio vandens nurodytų aplinkos apsaugos tikslų, reikšmingiau nepablogina ekologinės ar cheminės tokių telkinių būklės ir nepakenkia sausumos ekologinėms sistemoms, kurios tiesiogiai priklauso nuo to požeminio vandens telkinio.

104 Kita vertus, kiek tai susiję su elektros laidžiu, svarbu tik tai, kad jos pokyčiai nerodytų, kad į vandenį būtų patekę druskinių ar kitokių intruzijų.

105 Kadangi Direktyvos 2000/60 V priedo 2.3.2 punkte daroma nuoroda į kokybės standartus, taikomus vadovaujantis šios direktyvos 17 straipsniu pagal kitus atitinkamus teisės aktus, reikia pažymėti, jog šiame straipsnyje numatyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi imtis konkrečių požeminio vandens taršos prevencijos ir kontrolės priemonių, kurios, remiantis tos pačios direktyvos II priedo 2.2 punktu ir V priedo 2.3.2 ir 2.4.5 punktais, be kita ko, apimtų šio vandens geros cheminės būklės nustatymo kriterijus. Šiuo pagrindu Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė Direktyvą 2006/118.

106 Direktyvos 2006/118 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad siekdamos įvertinti požeminio vandens telkinio cheminę būklę valstybės narės naudoja, pirma, šios direktyvos I priede nurodytus požeminio vandens kokybės standartus ir, antra, ribines vertes, kurias šios direktyvos II priede nustatyta tvarka turi nustatyti valstybės narės, be kita ko, teršalams, kurie valstybės narės teritorijoje buvo įvertinti kaip padedantys požeminio vandens telkinius priskirti prie rizikos grupės.

107 Taigi šie kokybės standartai ir ribinės vertės yra kokybės elementas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/60 V priedo 2.3.2 punktą, kuris leidžia įvertinti vieną iš parametrų, lemiančių požeminio vandens telkinio būklės kvalifikavimą, t. y. teršalų koncentraciją.

108 Kadangi, kaip nurodyta šio sprendimo 100 punkte, vandens „būklės prastėjimo“ sąvoką reikia aiškinti atsižvelgiant į kokybės elementą ar medžiagą, ir, kaip matyti iš šio sprendimo 101 punkto, riba, kurią peržengus konstatuojamas pareigos užkirsti kelią vandens telkinio būklės prastėjimui pažeidimas, turi būti kuo žemesnė, reikia konstatuoti, kad vieno iš kokybės elementų, nurodytų Direktyvos 2000/60 V priedo 2.3.2 punkte, nesilaikymas yra atitinkamo požeminio vandens telkinio cheminės būklės prastėjimas.

109 Kalbant konkrečiai, vieno iš kokybės standartų arba ribinių verčių, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2006/118 3 straipsnio 1 dalį, viršijimas požeminiame vandens telkinyje turi būti laikomas pareigos užkirsti kelią požeminio vandens telkinio būklės prastėjimui pažeidimu.

110 Be to, dėl tų pačių motyvų, kaip nurodyti šio sprendimo 108 punkte, ir, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 97 punkte, bet koks vėlesnis teršalo koncentracijos, kuri pagal Direktyvos 2006/118 3 straipsnio 1 dalį jau viršija valstybės narės nustatytą aplinkos kokybės standartą arba valstybės narės nustatytą ribinę vertę, padidėjimas taip pat yra prastėjimas.

111 Be to, siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus dėl atsižvelgimo į vietiniu požiūriu konstatuotus teršalų koncentracijos pokyčius siekiant patikrinti, ar prastėja vandens telkinio cheminė būklė, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2000/60 V priedo 2.4 punkte nustatyti pagrindiniai požeminio vandens cheminės būklės monitoringo kriterijai. Šio priedo 2.4.5 punkte, kurį aiškiai nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, išdėstyti aiškinimo ir pateikimo reikalavimai.

112 Nors pastarojoje nuostatoje iš tiesų numatyta, jog požeminio vandens telkinio cheminė būklė turi būti kvalifikuojama kaip „gera“ arba „bloga“, surenkant įvairių vandens telkinio monitoringo taškų rezultatus, tai nereiškia, kad siekiant konstatuoti šios būklės prastėjimą turi būti paveiktas visas požeminio vandens telkinys.

113 Kalbant konkrečiai, iš kiekvienos kontrolės vietos vaidmens ir svarbos požeminio vandens kokybės monitoringo sistemoje, nustatytoje Direktyvoje 2000/60, be kita ko, V priedo 2.4 punkte, matyti, jog kokybės elemento nesilaikymo viename monitoringo taške pakanka, kad būtų konstatuotas požeminio vandens telkinio būklės prastėjimas, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį.

114 Pagal minėtos direktyvos V priedo 2.4 punktą monitoringo taškai turi būti išdėstyti taip, kad būtų galima susidaryti nuoseklų ir išsamų vaizdą apie kiekvieno upės baseino požeminio vandens cheminę būklę. Šiuo tikslu šioje nuostatoje numatyti įvairūs kriterijai, taikomi atrenkant kontrolės vietas, kurios, kaip patvirtina Direktyvos 2006/118 4 straipsnio 3 dalis, turi pateikti reprezentatyvius monitoringo duomenis.

115 Taigi vieno kokybės elemento nesilaikymas viename monitoringo taške rodo, kad egzistuoja bent didelės požeminio vandens telkinio cheminės būklės prastėjimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį.

116 Be to, žinoma, negalima atmesti galimybės, kad, nepaisant požeminio vandens kokybės standarto ar ribinės vertės viršijimo viename ar keliuose monitoringo taškuose, požeminio vandens telkinys gali būti laikomas geros cheminės būklės pagal Direktyvos 2006/118 4 straipsnio 2 dalies c punktą. Vis dėlto tokiu atveju pagal šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalį reikalaujama, kad valstybės narės, remdamosi šios Direktyvos 2000/60 11 straipsniu, imtųsi būtinų priemonių, siekiant atitinkamo požeminio vandens telkinio dalyje, susijusioje su kokybės standarto ar ribinės vertės viršijimu, apsaugoti vandens ekosistemas, sausumos ekosistemas ir užtikrinti požeminio vandens naudojimą žmonių reikmėms.

117 Direktyvos 2000/60 11 straipsnyje nurodytos priemonės apima programų rengimą, kad būtų pasiekti šios direktyvos 4 straipsnyje numatyti tikslai.

118 Taigi, jeigu vienam požeminio vandens telkinio monitoringo taške nesilaikoma kokybės elemento, turi būti konstatuotas jo cheminės būklės prastėjimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktį.

119 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad požeminio vandens telkinio cheminės būklės prastėjimu dėl projekto įtakos turi būti laikomas, viena vertus, bent vieno iš kokybės standartų ar ribinių verčių, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2006/118 3 straipsnio 1 dalį, viršijimas ir, kita vertus, numatomas teršalo koncentracijos padidėjimas, jei šiam teršalui nustatyta riba jau yra viršyta. Turi būti atskirai atsižvelgiama į kiekvienam monitoringo taške išmatuotas vertes.

Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo

120 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalis, siejama su ESS 19 straipsniu ir SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad projektu suinteresuotos visuomenės nariai turi galėti kompetentinguose nacionaliniuose teismuose remtis pareigų užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui ir ją gerinti pažeidimu.

121 Šiuo aspektu reikia priminti, jog pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją su SESV 288 straipsnyje įtvirtintu direktyvos privalomuoju poveikiu būtų nesuderinama tai, kad iš atitinkamų asmenų iš esmės būtų atimta galimybė remtis direktyvoje nustatytomis pareigomis (2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 30 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

122 Kalbant konkrečiai, tuo atveju, kai Sąjungos teisės aktų leidėjas direktyvoje valstybėms narėms nustato tam tikro elgesio pareigą, tokio akto veiksmingumas susilpnėtų, jeigu piliečiai negalėtų juo remtis teisme, o nacionaliniai teismai negalėtų atsižvelgti į šį aktą kaip į Sąjungos teisės sudedamąją dalį, tikrindami, ar nacionalinės teisės aktų leidėjas, naudodamasis suteikta galimybe pasirinkti direktyvos įgyvendinimo formą ir priemones, neviršijo joje nustatytos diskrecijos (2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 31 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

123 Tuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad bent fiziniai ar juridiniai asmenys, kuriems aplinkos apsaugos direktyvos nuostatų pažeidimas daro tiesioginį poveikį, turi galėti reikalauti iš kompetentingų valdžios institucijų, prireikus kreipdamiesi į teismus, laikytis atitinkamų pareigų (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 32 punktą).

124 Šiuo aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad savo skunde kai kurie pareiškėjai pagrindinėje byloje laikosi nuomonės, kad dėl nagrinėjamo projekto įtakos gali suprastėti požeminio vandens telkinio, iš kurio vanduo patenka į jų šulinius, naudojamus geriamajam vandeniui gauti, būklę. Tačiau nei sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą esanti informacija, nei Teisingumo Teismui pateiktos pastabos neleidžia nustatyti, kokią reikšmę pareiškėjams pagrindinėje byloje turi paviršinio vandens telkiniai, kuriems nagrinėjamas projektas taip pat gali daryti poveikį. Šiomis aplinkybėmis galimas pareigų, kylančių iš Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies a punkto, pažeidimas negali daryti poveikio pareiškėjams pagrindinėje byloje, todėl Teisingumo Teismas nagrinės tik 4 straipsnio 1 dalies b punktą, susijusį su požeminiu vandeniu.

125 Siekiant nustatyti, ar asmenims, kaip antai pareiškėjams pagrindinėje byloje, dėl Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkte numatytų pareigų pažeidimo daromas tiesioginis poveikis, reikia atsižvelgti į šios direktyvos tikslą ir į nurodytos nuostatos, kurią tinkamai taikyti

reikalaujama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, turinį (šiuo klausimu žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 35 punktą).

126 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 71 punkto matyti, kad Direktyvos 2000/60 tikslas – koordinuojamais veiksmais iki 2015 m. pasiekti viso Sąjungos paviršinio ir požeminio vandens „gerą būklę“. Tiek pareiga gerinti vandens telkinių būklę, tiek pareiga užkirsti kelią jos prastėjimui siekiama įgyvendinti šį kokybinį tikslą.

127 Kaip matyti iš Direktyvos 2000/60 1 straipsnio antros pastraipos pirmos įtraukos, šis tikslas, kiek tai konkrečiai susiję su požeminiu vandeniu, padeda užtikrinti, kad būtų tiekiamas pakankamas geros kokybės požeminio vandens kiekis, kurio reikia tausojančioms, subalansuotoms ir pagrįstoms vandens vartojimo reikmėms.

128 Taigi reikia konstatuoti, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2000/60 tikslą ir jos 4 straipsnio 1 dalies b punkte numatytas pareigas šiam tikslui įgyvendinti, šia direktyva taip pat siekiama konkretaus tikslo apsaugoti požeminį vandenį kaip išteklį, skirtą žmonėms naudoti.

129 Tokį Direktyvos 2000/60 tikslų aiškinimą patvirtina jos 1 straipsnio pirmosios pastraipos d punktas ir antros pastraipos antra įtrauka, siejami su jos 2 straipsnio 33 punktu.

130 Iš 1 straipsnio pirmos pastraipos d punkto ir antros pastraipos antros įtraukos matyti, kad šioje direktyvoje nustatyta reglamentavimo sistema laipsniškai siekiama gerokai sumažinti požeminio vandens taršą ir užkirsti kelią jo tolesniam teršimui. Pagal 2 straipsnio 33 punktą vandens taršą kelia bet koks medžiagų, galinčių padaryti žalingą poveikį žmonių sveikatai ar vandens ekosistemų kokybei, patekimas į vandenį, todėl trukdoma naudotis aplinkos, konkrečiai – vandens, vertybėmis ir kitaip teisėtai jį naudoti.

131 Taigi iš Direktyvos 2000/60 1 straipsnio pirmos pastraipos d punkto ir antros pastraipos antros įtraukos, siejamų su jos 2 straipsnio 33 punktu, matyti, kad taršos mažinimu ir prevencija, be kita ko, siekiama, sudaryti sąlygas teisėtai naudoti požeminį vandenį.

132 Asmuo, turintis teisę imti ir naudoti požeminį vandenį, taip teisėtai jį naudoja. Todėl pareigų gerinti požeminio vandens telkinių, iš kurių vanduo patenka į jo šaltinį, būklę ir užkirsti kelią jos prastėjimui pažeidimas jam daro tiesioginį poveikį, nes dėl šio pažeidimo gali būti trukdoma jį naudoti (pagal analogiją žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 40 ir 42 punktus).

133 Atsižvelgiant į požeminio vandens naudojimo atvejų įvairovę, nurodytą Direktyvos 2000/60 1 straipsnio antros pastraipos pirmoje įtraukoje ir 2 straipsnio 33 punkte, šios išvados negali paneigti aplinkybė, kad vieno iš kokybės standartų ar ribinių verčių, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2006/118 3 straipsnio 1 dalį, viršijimas savaime nereiškia pavojaus asmenų, norinčių pateikti skundą, sveikatai (pagal analogiją žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimo *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ir kt.*, C-197/18, EU:C:2019:824, 41 punktą).

134 Taigi, jeigu pareiškėjai pagrindinėje byloje teisėtai naudoja aptariamą požeminį vandenį, šių pareigų pažeidimas jiems daro tiesioginį poveikį.

135 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2000/60 1 straipsnio pirmos pastraipos b punktas bei antros pastraipos pirma įtrauka ir 4 straipsnio 1 dalies b punktas, siejami su ESS 19 straipsniu ir SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad projektu suinteresuotos visuomenės nariai turi galėti kompetentinguose nacionaliniuose teismuose remtis pareigų užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui ir ją gerinti pažeidimu, jei šis pažeidimas jiems daro tiesioginį poveikį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

136 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo 11 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybėms narėms leidžiama numatyti, kad jeigu dėl procedūrinio pažeidimo, padaryto priimant sprendimą išduoti leidimą projektui, negali būti pakeista to sprendimo prasmė, prašymas panaikinti šį sprendimą yra priimtinas, tik jei dėl to pažeidimo iš pareiškėjo buvo atimta pagal šios direktyvos 6 straipsnį garantuojama teisė dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais.**

2. **2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama kompetentingai institucijai suteikti galimybę tikrinti, kaip laikomasi jame numatytų pareigų, įskaitant pareigą užkirsti kelią paviršinio ir požeminio vandens telkinių, kuriems projektas turi įtakos, būklės prastėjimui ir ją gerinti, tik projektui išdavus leidimą.**

   Direktyvos 2011/92 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad informacija, kuri turi būti pateikta visuomenei per leidimo išdavimo projektui procedūrą, turi apimti duomenis, būtinus projekto poveikiui vandeniui įvertinti atsižvelgiant į kriterijus ir pareigas, be kita ko, numatytus Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalyje.

3. **Direktyvos 2000/60 4 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad požeminio vandens telkinio cheminės būklės prastėjimu dėl projekto įtakos turi būti laikomas, viena vertus, bent vieno iš kokybės standartų ar ribinių verčių, kaip jie suprantami pagal 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo 3 straipsnio 1 dalį, viršijimas ir, kita vertus, numatomas teršalo koncentracijos padidėjimas, jei šiam teršalui nustatyta riba jau yra viršyta. Turi būti atskirai atsižvelgiama į kiekviename monitoringo taške išmatuotas vertes.**

4. **Direktyvos 2000/60 1 straipsnio pirmos pastraipos b punktas bei antros pastraipos pirma įtrauka ir 4 straipsnio 1 dalies b punktas, siejami su ESS 19 straipsniu ir SESV 288 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad projektu suinteresuotos visuomenės nariai turi galėti kompetentinguose nacionaliniuose teismuose remtis pareigų užkirsti kelią vandens telkinių būklės prastėjimui ir ją gerinti pažeidimu, jei šis pažeidimas jiems daro tiesioginį poveikį.**

Parašai.